

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Betänkande SOU 2017:95 Ett land att besöka. En samlad politik för hållbar turism och växande besöksnäring (dnr N2017/07438/FF)

Länsstyrelsen lämnar följande synpunkter på SOU 2017:95: Ett land att besöka.

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen Östergötland ser mycket positivt på utredningen som helhet.

- Länsstyrelsen föreslår, i de fall förslagen avser uppdrag om att stötta olika aktörer när det gäller näringslivsutveckling, att det läggs till konkreta stöd i form av möjligheten att söka medel. Länsstyrelsen anser att denna typ av medel ska utgöras av nationella stöd och inte, som idag, vara en del av Landsbygdsprogrammet.
- Länsstyrelsen vill framhålla att åtgärder som föreslås i utredningen ska kopplas samman med åtgärder i andra utredningar och arbeten som berör landsbygden. Särskilt vill Länsstyrelsen se kopplingar till Parlamentariska Landsbygdskommitténs arbete, Sveriges livsmedelsstrategi, samt arbetet med nationellt skogsprogram.
- Vi är tveksamma till att bygga nya organisationer så som nationellt besöksnärsforum och ny nationell funktion för utveckling och innovation (s.95). Vi ser risker för otydlig styrning och roller i förhållande till befintliga organisationer. Snarare viktigt att stärka de befintliga turistorganisationer som redan finns genom att inkludera arbetet i befintliga organisationer.

Specifika synpunkter

Avsnitt 10 Naturturism

Länsstyrelsen instämmer i utredningens förslag om att arbetet med framtagande av en nationell strategi för hållbar turism ska ske i bred samverkan med olika organisationer. Här vill vi framhålla att länsstyrelserna kan fylla en viktig funktion i denna samverkan utifrån att vi har en bred och tvärsektoriell kompetens.

- Länsstyrelsen vill lyfta fram vikten av att involvera ideella friluftorganisationer vid framtagandet av delstrategin för utveckling av naturturism. De ideella friluftorganisationer nyttjar till viss del samma områden som är intressanta för naturturism. Det är viktigt att friluftorganisationernas intressen beaktas så att utvecklingen av naturturism inte försvårar deras verksamhet, då de fyller andra viktiga funktioner i samhället. Det är möjligt att det inte föreligger någon större målkonflikt men i utredningen saknas en analys av hur friluftorganisationerna påverkas av en utveckling av naturturismen.
- Länsstyrelsen föreslår också att det i strategin tydligt framgår vad som menas med naturturism och även tydliggör definitionen av hållbar turism ytterligare. Idag finns det bland aktörerna olika tolkningar av begreppen vilket kan skapa viss otydlighet.
- Länsstyrelsen delar utredningens förslag om vikten av att genomföra informationsinsatser om allemansrätten till målgruppen företag och organisationer i besöksnäringen, samt till internationella besökare i Sverige. Det finns också behov av att genomföra

informationsinsatser om säkerheten till samma målgrupper för vissa natur-och äventyrsupplevelser inom naturturism.

- Länsstyrelsen stödjer också utredningens förslag att Sveaskogs ägardirektiv ses över så att de tydligare inkluderar uppdraget att utveckla ekoparkerna utifrån värden för naturturism, friluftsliv, kulturturism, ekologi och biologisk mångfald. Detta uppdrag bör redovisas efter samråd med andra aktörer bl.a. Länsstyrelsen.

Avsnitt 11 Kulturturism

- Länsstyrelsen föreslår att den samlade politiken, som komplement till begreppen kulturmiljö och kulturturism, även borde beröra följande frågor:
 - Begreppet kultur och kulturarv är brett och omfattande och hittills har bredden resulterat i att delar lätt faller bort. I dagsläget är det ett stort antal organisationer som arbetar med besöksnäringar kopplade till bland annat kultur och det saknas en tydlig organisation som har sammanhållna ansvaret. Diversifieringen av olika aktörer – lokala, regionala och nationella – leder till en otydlighet och en svårighet i att få en samlad bild över vad som finns och var det finns. Besöksmålen är helt enkelt inte sökbara. Kulturbegreppets bredd och samhörighet med natur gör att det blir en osäkerhet vad som hör till vad. Här kommer kulturen i skymundan, inte minst då kulturen inte har samma ekonomiska förutsättningar som naturen. Detta syns inte minst på antalet skyddade reservat, 43 kulturreservat mot 4500 naturreservat och att de statliga anslagen för kulturmiljövård uppgick under 2017 till 253 miljoner medan 2,3 miljarder kronor avsattes för naturvård. Utredningen lyfter upp detta och att kulturmiljöanslaget inte får användas till förstärkning av personella resurser, för till exempel arbete med kulturreservat och världsarv där insatser behöver läggas på samverkan. För att det ska vara möjligt att delta i arbetet med att skapa kulturturistiska besöksmål fordras därför nya resurser vilket inte utredningen berör men vore värdefullt att fastställa.
 - Statistik över besökare saknas i dag över de kulturmiljöer som inte är kopplade direkt till ett större regionalt museum. Statistik över besökare från landets kulturreservat, vårdade kulturmiljöer och fornlämningslokaler saknas helt i den nationella insamlingen – trots att statistik finns att tillgå. Att inte denna statistik finns samlad är märkligt då besökare är ett av de nyckeltal som beräknar storleken på anslaget till kulturmiljövård (7:2 anslaget).
 - Försök att skapa lokala näringar kopplade till besöksmål har gjorts under senare tid, inte minst med Visit Östergötlands och Landsbygdsprogrammets försorg. Här har man tappat en viktig del och det är en samlad utbildning av kulturguider. Inom naturvården fungerar detta bättre. Det gäller att kunna koppla kunskap och kompetens till guiderna, för att upplevelsevärdet av ett besök ska vara värt en investering.

Synpunkter på några av förslagen i avsnitt 11, som en följd av ovanstående synpunkter:

Befintligt förslag:

- *att regeringen som en del i framtagandet av en nationell strategi för hållbar turism och växande besöksnäring formulerar och antar politiska mål och en delstrategi för utveckling av kulturturism. Arbetet ska ske i samverkan med statliga myndigheter och bolag, länsstyrelser, regioner, kommuner samt besöksnäringen.*
- Länsstyrelsen anser att man bör förtydliga vem som ska hålla i arbetet. Det vore även bra att förtydliga begreppet "besöksnäringen" och hur det kan tydligare inkludera kulturturism då turism och kultur är som utredningen konstaterat två begrepp som tätt hänger samman. Bristen på kulturguider är mycket stor idag. De få som finns består i regel av medlemmar från hembygdsföreningar eller av arkeologer som utför uppdrag på sin fritid. På grund av kostnaden finns det sällan några kulturguider som har uppdraget i sin tjänst, eller kommunala guider. Med undantag för arkeologer, är ämneskunskaperna och kompetensen att guida många gånger bristfällig.

Befintligt förslag:

- att Tillväxtverket inom ramen för befintligt uppdrag och i samarbete med Kulturrådet, kartlägger och beskriver samband och synergier mellan kulturella och kreativa näringar och besöksnäringen, kommunicerar resultatet och ger förslag på insatser som stödjer regionalt tillväxtarbete inom detta fält.
- Länsstyrelsen anser att det bör framgå vilka målgrupper som ska vara mottagare av kommunikationen.

Befintligt förslag:

- att regeringen ger Riksantikvarieämbetet uppdrag att i samarbete med Tillväxtverket och länsstyrelsernas Kulturmiljöforum, samt i dialog med Sveriges museer och ett eller flera universitet, utveckla ett förslag på hur ett arbete kring turismekonomiska kretslopp och finansieringsmodeller för turism i kulturmiljöer kan utformas.
- Länsstyrelsen anser att förslaget är mycket bra. Dock bör en förstudie inledningsvis utföras som belyser vilka förutsättningar de olika kulturmiljöerna har, då deras förutsättningar skiljer sig betydligt. Här bör även tillgänglighetsaspekten belysas. Tillgängliggörandet av en kulturmiljö, utan att förstöra kulturmiljön, är en komplicerad men angelägen fråga.
- Länsstyrelsen föreslår att, utöver de befintliga förslagen i inledningen till kapitlet, även följande uppdrag läggs till: "Förslag – att regeringen ger Naturvårdsverket i uppdrag att i samverkan med Riksantikvarieämbetet utveckla ett förslag för hur skyddade natur- och kulturområden, inklusive nationalparker, och biosfärområden kan användas för utveckling av natur- och kulturturism för inhemska och inkommande besökare."

Avsnitt 13 Evenemangs- och möteslandet Sverige

Synpunkter på ett av förslagen i avsnittet:

Befintligt förslag:

- att regeringen, som en del i framtagandet av en nationell strategi för hållbar turism och växande besöksnäring, formulerar och antar mätbara delmål och en delstrategi för stora möten och evenemang. Arbetet ska ske i samverkan med statliga myndigheter, länsstyrelser, landsting, regioner, kommuner, idrottsrörelsen, kultursektorn, besöksnäringen och lärosäten.
- Länsstyrelsen föreslår att uppdraget breddas med affärsturism så att lydelsen blir "stora möten, evenemang, och affärsturism". Affärsturister är en viktig faktor för näringen och det är viktigt att inte tappa det perspektivet. Det är de som står för hotellnätterna på vardagarna. Med tanke på den stora mängden besök som storföretagen får är frågan viktig ur ett besöksnäringssperspektiv.

Avsnitt 14 Regler, tillstånd och tillsyn

I utredningens mål framhålls vikten av att bidra till en hållbar ekonomisk, social och miljömässig utveckling avseende besöksnäringen. Utgångspunkten för förslaget ligger i att bland annat hantera balansen mellan social och ekonomisk hållbarhet.

- Länsstyrelsen anser att förtydliganden behövs i utredningen när det gäller ärenden som avser serveringstillstånd, med tanke på Alkohollagen. Inom flertalet av de strategiska insatsområdena utredningen föreslår, såsom *digitalisering, tillgänglighet, evenemang, stora möten, måltidsturism samt företagets villkor*, finns tydliga kopplingar till det nationella arbetet inom alkohollagens ramar för såväl kommuner, länsstyrelser som för Folkhälsomyndigheten och andra berörda myndigheter. Alkohollagens intentioner, att verka som en skyddslagstiftning, ställer stora krav på kommunernas förberedande utredningar och utövarna inom näringen som vill ha serveringstillstånd inom sina verksamheter.
- Länsstyrelsen anser att arbetet med åtgärder för att effektivisera processerna inte helt kan ersätta den kvalitativa bedömningen och sakkunskapen som fysiska möten mellan specialister inom respektive sakområde och sökanden utgör. I dialogen finns möjligheter att föra fram tankar kring önskemål och visioner som kan möjliggöras utifrån aktuell

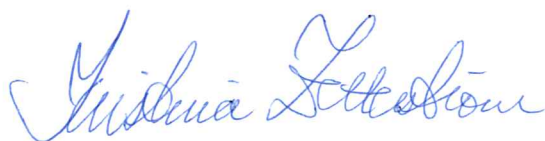
lagstiftning. Länsstyrelsen ställer sig dock positiv till en reduktion av det totala antalet digitala och fysiska kontakter till följd av en utvecklad konstruktiv digitalisering.

Nedan vidareutvecklas bakgrunden till förslaget:

- Utveckling av hanteringen av näringslivsfrågor, och ett gott stöd till företagen via så kallade företagslotsar och myndighetskontor, är positivt för de som vill starta företag inom näringen. I ärenden rörande serveringstillstånd är vår bedömning att tillgängligheten genom den typen av plattformar kan utöka, men inte ersätta, den dialog och de kontakter som är nödvändiga. De högt ställda kraven på verksamhetsutövarna har stöd i nuvarande lagstiftning oavsett förenklingsåtgärder vid ansökningsprocesser eller liknande. Dessutom framgår av samma lagstiftning att näringspolitiska hänsyn inte ska gå före de sociala skyddsaspekterna. Det finns delade meningar om huruvida aktuell lagstiftning inom området, behöver uppdateras och nyanseras för att följa aktuell utveckling. Länsstyrelsens roll i sammanhanget, är att följa och ha tillsyn över kommunernas tillämpning av lagen men även att medverka till samverkan, såväl mellan myndigheter som mellan de kommunala verksamheterna.
- Ett omfattande förändrings- och utvecklingsarbete beträffande digitalisering har genomförts och initierats av SKL i samarbete med Tillväxtverket och flertalet andra myndigheter, vilket utredningen beskriver, genom "Serverat" i avsnitt 14.2 och 14.5. Det samordnade arbetet med att ensa tillståndsgivningen och lämplighetsprövningen i kommunerna gynnar likabehandling och rättssäkerhet gentemot den sökande, vilket är särskilt viktigt då samma företag kan söka serveringstillstånd i flera kommuner.

I detta ärende har länsråd Kristina Zetterström beslutat. Erica Lindberg, chef för funktionen Ekonomi, näringsliv och tillväxt på Enheten för lednings- och verksamhetsstöd, har varit föredragande.

I handläggningen har följande deltagit: frilufsstrateg Susanne Karlsson Naturvårdsenheten, bitr. länsantikvarie Mattias Schönbeck Kultur- och samhällsbyggnadsenheten, tillsynshandläggare Susann Lundström Kovani Enheten för social hållbarhet, lantbruksdirektör Jonas Källming Lantbruksenheten, projektledare Ranko Simic, internationell handläggare Linda Ström samt näringslivsdirektör Madeleine Söderstedt Sjöberg Enheten för lednings- och verksamhetsstöd. Dessutom för koordinering och slutliga handläggning har internationell samordnare Annika Holmström deltagit från Enheten för lednings- och verksamhetsstöd.

Kristina Zetterström
Länsråd

Erica Lindberg
Chef Ekonomi, näringsliv, tillväxt

Kopia till:
n.registrator@regeringskansliet.se
n.remisser.ff@regeringskansliet.se